

Kranten bericht door

Gerhard Klomps

De Insley dragline die wegzakte in de pas drooggevalle polder.

Tweemotorig.

De Insley was eigendom van Gebroeders van de Wiel, eerst te Amsterdam gevestigd, toen in Harderwijk en thans in Biddinghuizen als onderdeel van Koops Tjuchem. Als nazaat van de toekomstige eigenaren en zelf ook 15 jaar aan het familiebedrijf verbonden geweest - doch thans al weer acht jaar leidinggevend bij Van Weven Oldebroek - heeft de heer J. van de Wiel zowel toen als nu het wel en wee van de Insley op de voet gevolgd.

Hij wist te vertellen dat deze Insley nog uit de tijd stamde dat sommige fabrikanten de toen nog verre van volmaakte techniek van accu- en startmotoren voor hun zware dieselmotoren omzeilden door het mee inbouwen van een kleine, ook bij koud weer gemakkelijk startende benzinemotor, die dan op zijn beurt de diesel op gang bracht. Zoals anderen op getrokken trilwalsen nog lang veerstarters hebben gebruikt, die de machinist dan eerst met een slinger moesten opwinden. En zo kwam er tot verbazing van vele jonge ogen een tweemotorige dragline naar boven.

Zo heel onbekend was het merk Insley nu ook weer niet, want we herinneren ons dat naderhand op kleine schaal nog licentiebouw of assemblage van hydraulische graafmachines van dit merk heeft plaats gevonden. Dat was in Kloostertille, een plaatsnaam die we ons maar al te goed herinneren omdat we er in jeugdige vingervlugheid een lettertje te veel in tikten en prompt na verschijning van het artikel daarover half Friesland over ons heen kregen.

De ondergang.

"Was er toen paniek" wilde de radio reporter van Jan Vaandring weten. "Ach nee" herinnert die zich, "je zakt wel eens vaker een eindje weg, maar dat kwam altijd wel weer goed. Maar dit keer bleef het zakken doorgaan. Eerst verdwenen de dragline schotten helemaal in de blubber, vervolgens de rupsen en tenslotte moest ik op het dak van de cabine klimmen om de klompen uit de prut te houden. Het duurde bij elkaar wel een half uur, maar ik was toch wel blij dat ze me vanaf de dijk om hulp zagen zwaaien". t Is natuurlijk wel even iets om aan je baas te gaan vertellen dat zijn machine verdwenen is, te meer als je weet dat een verzekering niet voorzag in 'mysterieuze verdwijningen' of anderszins. Onze zegsman Van de Wiel in Oldebroek weet ook best waarom zo'n machine, die indertijd ook al iets van een ton koste, niet verzekerd was. De premies waren eenvoudig veel te hoog en dat is nog steeds het geval, waardoor ook in deze tijd van 'moedwillige verdwijningen' de meeste grondverzetmachines nog onverzekerd rond tuffen. Des te meer vreesde 'drenkeling' Vaandring toen voor zijn baantje. Maar bij Van de Wiel werd de ongelukkige machinist echter niet met ontslag bedreigd en bovendien bleek dat hij er absoluut niets aan had kunnen doen.

De Dienst IJsselmeerpolders voelde meteen nattigheid - zeker ter plekke ook niet zo moeilijk - en concludeerde dat de juist op die plaats een zandzuiger had gelegen om zand op te pompen als vulling voor het nieuwe dijklichaam. Toen het water weg was en de polder verder werd bemalen, was de zuigput kennelijk weer helemaal dichtgeslibd en met struikgewas begroeid, net als de hele omgeving. Geen machinist ter wereld die ooit zou hebben vermoed dat hij daar op pap zou rijden.

'Dragline-pulling'

Hoe pappig, bleek wel tijdens de eerste reddingspoging. Van de Wiel zette twee NCK draglines op de dijk en begon met lange kabels te trekken aan het nog boven de zeebodem uitstekende deel van de giek. En geloof het of niet, maar de hele Insley kwam aldus als een soort duikboot, waarvan alleen de periscoop zichtbaar was, in zijn modderbad nog een honderdtal meters dicht bij de dijk. Toen braken de kabels, zakte ook de giek weg en zat er weinig anders op dan de machine prijs te geven.

Olie aangeboord

'Een zwerfkei' dacht de machinist van de graafmachine van Orangewoud, die onlangs voor zijn baas de opdracht uitvoerde een ecologische waterverbinding te graven tussen de Oostvaardersplassen en de Lepelaarsplassen. 'Dan maar even de bak iets steviger in de grond', dacht de Orangewouder. Tot plotseling olie opborrelde. De kei waar hij op meende op te stuiten, bleek bij nader onderzoek dan ook het cabinedak te zijn van de ruim een kwart eeuw eerder verdwenen dragline. Waarachtig hij bleek indertijd ook wel keurig op de 'wrakkenkaart' te zijn ingeboekt, maar dat had natuurlijk niemand meer aan gedacht. Ook de ontwerpers van het verbindingskanaaltje niet. De graafmachine had een gat in de draglinedak gestoken en daaronder bleek zich vanuit de machinekamer olie te hebben verzameld, die nu vrolijk opborrelde en voor alarmfase één zorgde.

Mottenballen

Verre neven dus van de kabelmachine die 27 jaar geleden onvrijwillig in de 'mottenballen' ging. Deze conserverings methode gaat echter uit van het ter gelegener tijd weer in dienst te stellen. Dat dacht ook de directeur K. de Waard van het Nieuwe Land Poldermuseum in Lelystad, toen hij van de vondst hoorde. Zij het dan niet om weer mee te graven, maar passend in de collectie machines die bij zijn museum staat. Hij bekende ons echter nogal geschrokken te zijn van de bonk roest die naar boven kwam, maar niettemin een optie op de Insley te hebben genomen. Reeds heeft het museum een bijzondere collectie werktuigen die te maken hebben met het nieuwe land in de voormalige Zuiderzee. Het museum ligt 3 km noordoost van Lelystad Haven aan de dijk en is dagelijks geopend van 10 tot 17 uur en zaterdag en zondag van 11 tot 17 uur. De dragline zou passen in een momenteel voorziene uitbreiding van het museum en gedacht wordt over een voor het publiek toegankelijke opstelling elders als tussen oplossing, waarbij mogelijk Rijkswaterstaat als opvolger van de Dienst IJsselmeerpolders ook zijn diensten zal verlenen. We houden u op de hoogte. Want het zou toch zonde zijn als, na al die moeite en kosten, alleen de snijbrander het laatste woord zou krijgen.

Het was ook Rijkswaterstaat die opdracht gaf tot het opdelfen van de dragline, zij het dan niet zo zeer uit historische belangstelling, maar met de milieuzorg als drijfveer. Ook 27 jaar geleden is door de eigenaars Van de Wiel, die met hun machines toen vooral actief waren in De Peel en op het nieuwe polderland, al een poging gedaan om de machine te bergen, Maar dat lukte niet zo best.

Insley

Dat de machine van Oranjewoud zo dicht bij het wrak kon komen zonder dat hen eenzelfde lot werd beschoren als indertijd de Insley, wees er op dat in de loop der jaren de grond daar heel wat draagkrachtiger is geworden. Ook al verzakte onlangs in diezelfde buurt nog een

rupegraafmachine die alleen met groot machinevertoon weer vlot geholpen moest worden. Dat gaf de door Rijkswaterstaat aangewezen bergingsploeg van Oranjewoud in zoverre moed, dat ze besloten dat met een graafmachine met extra lange arm de oude dragline rondom helemaal uitgegraven moesten kunnen worden, en de kuil van een uitrijbed kon worden voorzien. Dat lukte zo wonder wel, dat een ploeg mannen met snijbrander in het gat kon afdalen om het lastige uitstekselen van de 18 meter giek van de dragline los te branden. Het talud werd met dragline schotten belegd, die tot onder de Amerikaanse rupsen werden doorgedrukt. Niet zozeer dat men mocht verwachten dat de na 27 jaar stilstand zich weer lustig zouden afwickelen, dan wel om de schotten als sleden te laten dienen. Oranje woud spande er vier van zijn - eveneens oranje - Figt Hitachi FH 200LC graafmachines tegelijk voor. Misschien wel en beetje te licht voor dit werk, want ze hebben die middag van één tot zes uur moeten zwoegen om de Insley weer op zijn oude maaiveldhoogte te krijgen. En zo staat dan nu, tijdelijk en eindje verderop, dit monument van polderpionierswerk. Voorlopig is de giek er even naast gelegd, maar er bestaan plannen om hem spoedig weer vast te lassen. Het zoeken is nu nog naar een passende draglinebak van pak weg 800 liter. De originele bak heeft men indertijd namelijk wel kunnen bergen, maar die is nu niet meer te achterhalen. En zo kan deze onderduiker uit de polder echt getuigen voor al die vele, thans vrijwel in onbruik geraakte machines, die Nederland zoveel groter hebben helpen maken

Gerhard Klomps